

การให้ข่าวสารที่อาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับหลักกฎหมาย
เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา

2.1 สภาพทั่วไป เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย กรณีมีหลักการพื้นฐานว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และเท่าที่การเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองนั้นจะไม่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของการปกครองนั่นเอง การปกครองของรัฐย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งในด้านการให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน และการกำหนดหน้าที่ให้ประชาชนต้องปฏิบัติ โดยเหตุนี้จึงจำเป็นที่ประชาชนควรต้องได้ว่ารัฐได้ใช้อำนาจปกครองตนอย่างไรบ้าง เพื่อที่ประชาชนจะได้แน่ใจได้ว่าบรรดาสีทธิและเสรีภาพที่ประชาชนเสียไป หรือต้องถูกจำกัดลงนั้น เป็นการคุ้มค่ากับความคุ้มครองที่ตนได้รับจากรัฐแล้วหรือไม่ นอกจากนี้ ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยลง ก็ควรมีการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้าสมควรว่า สิทธิและเสรีภาพของตนถูกจำกัดน้อยลงอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติหน้าที่พลเมืองที่ได้ถูกต้อง เพราะสังคมในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมาก และรัฐบาลก็ได้ออกกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ฯลฯ ต่างๆมากมายมาใช้ในการปกครอง Ramsey Clark อภิธรรมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแห่งสหรัฐอเมริกาเคยกล่าวว่า "ประชาชนจะต้องได้รู้รายละเอียดในการบริหารงานของรัฐบาล ถ้ารัฐบาลนั้นเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้แล้ว กรณีจะไม่มีอะไรที่สามารถทำให้ระบบประชาธิปไตย (democracy) กลายเป็นความมืดมน (secrecy) ได้"¹

¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์, "อิสระของข่าวสาร" (Freedom of Information) นิติศาสตร์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3, 2521, หน้า 138

เจมส์ แมดิสัน (James Madison) อภิปรายเรื่องสิทธิของสหรัฐอเมริกาได้เคยกล่าวคำเตือนไว้ว่า "รัฐบาลของประชาชนที่ไม่มีข่าวสารให้ประชาชน หรือไม่มีวิธีการให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารเลยนั้น จะเป็นฉากเริ่มต้นของละครที่น่าไปสู่ละครตลกที่ไร้สาระ หรือโศกนาฏกรรม หรือทั้งสองอย่าง แต่ความรู้ในข่าวสารจะสามารถเอาชนะความไม่รู้ได้เสมอ โดยประชาชนผู้มุ่งมั่นที่จะได้ปกครองตนเอง จะสามารถใช้ความรู้ที่ตนได้รับนั้นเป็นพลังเพื่อการพิทักษ์ป้องกันตนเอง"¹ ทั้งนี้กรณีจึงเป็นความจริงที่สะท้อนให้เห็นได้ว่า ประชาชนผู้ไม่ได้รู้เห็นในผลงาน หรือการบริหารของรัฐบาลนั้น อาจถูกหลอกลวงได้ง่ายเพียงใด นอกจากประชาชนจะได้รับผลร้ายแล้ว ชั่วร้ายยังจะเป็นสาเหตุให้เกิดการคอร์รัปชัน และอาจนำไปสู่ความล้มเหลวของรัฐบาล และความเหลวแหลกของข้าราชการประจำในที่สุด

โดยความจำเป็นเช่นนี้มีอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้เกิดการยอมรับว่าประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ (right to know) อยู่ประการหนึ่งในบรรดาสิทธิต่างๆที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และถือเป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องต่อการอยู่รอดของระบอบประชาธิปไตยไทยไทยแท้²

สิทธิที่จะรับรู้ข่าวสารของประชาชนหรือสาธารณชนนี้ มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณา³ แต่เดิมมีความคิดกันว่า สิทธิที่จะรับรู้ขึ้นอยู่กับสิทธิที่จะพูด (right to speak) และสิทธิที่จะพิมพ์โฆษณา (right to print) ซึ่งก็มีผู้โต้แย้งว่าไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะสิทธิที่จะพูดหรือพิมพ์โฆษณาเป็นสิทธิในจำพวกการแสดงออก (right to expression) แต่สิทธิ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 138

² บุญทิพย์ ผ่องจิตต์, "เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบในสหรัฐอเมริกา", นิติศาสตร์, หน้า 582

³ กุลพล พลวัน, "เสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยในการแสวงหาข่าวสาร", วารสารอักษร, หน้า 15

ที่จะรับรู้นั้นกลับเป็นสิทธิในการได้รับหรือเข้าถึงข่าวสาร¹ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการที่บุคคลจะมีเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณานั้น บุคคลจะต้องมีเสรีภาพในการรับข่าวสารด้วย และเสรีภาพในการรับข่าวสารนี้มีไว้เป็นผลของเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณา แต่เป็นสิ่งจำเป็นก่อนเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณาที่เกี่ยวข้อง² ซึ่งหากขาดเสียซึ่งสิทธิที่จะรับรู้นี้ สิทธิที่จะพูดหรือพิมพ์โฆษณา ก็อาจไม่มีความหมายอะไรเลย

โดยผลของสิทธิที่จะรับรู้นี้ ทำให้เห็นว่า ข่าวสารทุกชนิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิในการรับรู้ของประชาชน³ และถูกนำมากล่าวอ้างโดยประชาชนในประการที่ว่า ประชาชนมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะรับรู้ รับทราบ เหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าที่ใดและในลักษณะใดๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์ของสาธารณชน หรือที่เกี่ยวกับรัฐ ซึ่งย่อมหมายรวมถึงข่าวสารคดีอาญา หรือที่เกี่ยวกับคดีอาญากฎหมาย โดยถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ข่าวสาร เบิกเผย รายงานให้ประชาชนทราบ⁴

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ความกฎหมาย Freedom of Information Act 1974 คุ้มครองสิทธิที่จะรับรู้ในข่าวสารของประชาชนหรือสาธารณชนไว้ โดยยึดหลักเกณฑ์ทั่วไปว่า เอกสารต่างๆ รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุผลที่ดีไม่ยอมเปิดเผย⁵ อันเป็นการยืนยันอยู่บนรากฐานความเชื่อที่ว่า

¹ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์, "อิสระของข่าวสาร" (Freedom of Information) นิติศาสตร์, หน้า 140

²คดีค ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติ, หน้า 17

³ประจันต์ วัลลิโก, การสื่อข่าว, (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513), หน้า 7

⁴กุลพล หลวงวัน, "เสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยในการแสวงหาข่าวสาร", วารสารอัยการ, หน้า 19

⁵William E. Francois, Mass media Law and Regulation, Third Edition. Columbus, Ohio Grid Inc., 1982, p. 296

ประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ดีที่สุดเมื่อประชาชนได้ทราบข่าวสารทั้งหมดเท่าที่รัฐบาลจะสามารถให้ได้ แต่โดยเหตุผลและความจำเป็นของรัฐ และเพื่อพิทักษ์สิทธิของปัจเจกชน จึงทำให้ข่าวสารบางประการต้องได้รับการยกเว้นไม่ต้องเปิดเผย และกฎหมาย Freedom of Information Act นี้เองที่เป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยข่าวสารของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ตรงความสมดุลย์ระหว่างสิทธิที่จะรับรู้ของสาธารณชน กับน้ำหนักแห่งความจำเป็นของรัฐและประโยชน์ของปัจเจกชนในการรักษาความลับ โดยกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับเฉพาะแก่ส่วนราชการ (agency) ทุกแห่งในฝ่ายบริหาร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ อันเป็นการกำหนดขอบเขตไว้เท่านั้นว่าทางราชการจะไม่ยอมเปิดเผยข่าวสารใดได้บ้าง อย่างไรก็ตาม แม้ในข่าวสารประเภทที่ทางราชการไม่อาจเปิดเผยได้ แต่ถ้าหัวหน้าส่วนราชการเห็นสมควรเปิดเผยก็อาจทำได้ โดยเห็นว่ากรณีเป็นจุดพินิจ และอยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการนั่นเอง¹

สำหรับประเทศไทย ไม่มีกฎหมายรับรองสิทธิที่จะรับรู้ในข่าวสารที่ค่อนข้างเหมือนประเทศสหรัฐอเมริกา และการที่ไม่มีกฎหมายรับรองนี้มีความเห็นกันว่าอาจมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือ² ในด้านผลดีนั้น เมื่อพิจารณาจากคำว่า "เสรีภาพ" แล้วย่อมมีความหมายว่า อำนาจที่จะกระทำการได้โดยไม่รบกวนสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้น ประชาชนย่อมมีเสรีภาพอย่างกว้างขวางในการเข้าดำรงรัฐ หรือแสวงหาข่าวสาร รวมทั้งการใช้เทคนิคต่างๆ ในการแสวงหาข่าวสาร ได้ความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้เป็นเรื่องราวไป

ส่วนในด้านผลเสียนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองเสรีภาพในข่าวสารไว้อย่างชัดเจน อาจก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อประชาชน และสื่อ

¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์, "อิสระของข่าวสาร" (Freedom of Information) นิติตาสกร, หน้า 147

² กุศล พลวัน, "เสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยในการแสวงหาข่าวสาร", วารสารอัยการ, หน้า 19

มวดตนเองในการเข้าถึงรัฐถึงข่าวสาร เพราะประชาชนไม่อาจทราบได้ว่าขอบเขตที่
 คนอาจแสวงหาข่าวสาร หรือเข้าถึงรัฐได้นั้นมีเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงาน
 ของรัฐซึ่งเป็นแหล่งข่าวใหญ่ และเป็นแหล่งข่าวสำคัญ ยิ่งอาจใช้เป็นข้ออ้างในการไม่
 เปิดเผยข้อมูลให้ทราบ ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนไม่ทราบข่าวสาร ข้อมูลต่างๆอันจำเป็น
 เกี่ยวกับกิจการของรัฐไปทั่ว

อย่างไรก็ดีก็เห็นกันว่า การให้ข่าวสารต่างๆแก่ประชาชน ยังคงถือเป็นหน้าที่
 ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบมากที่สุดเท่าที่จะมากได้
 ซึ่งการให้ข่าวสารนี้อาจเป็นการดำเนินการของรัฐเอง หรือโดยการร้องขอของประชาชน
 ก็ได้¹ กระนั้นก็ตาม การขอเข้าตรวจดูเอกสาร ความเห็น ข้อวินิจฉัยต่างๆในกระทรวง
 ทบวงกรมของไทยในปัจจุบันก็ไม่มีสภาพเป็นสิทธิ (right) แต่ขึ้นอยู่กับว่าหัวหน้าส่วน
 ราชการนั้นๆจะอนุญาตหรือไม่²

อย่างไรก็ตาม แม้ถึงว่าสิทธิที่จะรับรู้ข่าวสารของสาธารณชนจะเป็นสิทธิที่พึง
 ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มากที่สุดภายใต้กฎข้อบังคับของสังคมประชาธิปไตย แต่
 สิทธินี้ก็ไม่ใช่เป็นสิทธิที่มีอยู่โดยเด็ดขาดปราศจากข้อจำกัดแต่อย่างใด³ ทั้งนี้เพราะบรรดา
 ข่าวสารต่างๆ ถ้าจะให้หน้าออกเปิดเผยแก่ประชาชนได้ทั้งหมด หรือบางประการ ก็อาจ
 เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นได้
 ในปฎิญาสาถกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิทางแพ่งและการเมืองข้อ 19 หรือในรัฐ
 ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 34 วรรค 2 ก็มีบัญญัติรับรองถึงการ
 จำกัดสิทธิดังกล่าวนี้ เช่น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติ
 ยศชื่อเสียงของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 19

²ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์ศานต์, "อิสระของข่าวสาร" (Freedom of Information)
 นิติศาสตร์, หน้า 146

³บุญทิพย์ ม่วงจิกข์, "เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบใน
 สหรัฐอเมริกา", นิติศาสตร์, หน้า 581-584

2.2 การให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม

ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมนี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

1. การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ

2. การให้ข่าวคดีอาญาของศาล

การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้ง 2 ประการนี้ล้วนเป็นสิ่งจำเป็น และถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่พึงกระทำ เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิของสาธารณชนในการเสนอและรับรู้ข่าวสารถึงไต่ถามมาแล้ว ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า เป็นสาเหตุสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์ของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา

2.2.1 การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ

ปัจจุบัน ข่าวสาร เหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆในบ้านเมือง ย่อมเป็นที่สนใจของประชาชน และความสำคัญของข่าวสารที่ประชาชนควรจะได้รับนี้ ย่อมหมายรวมถึงเหตุการณ์ทุกอย่างในชีวิตประจำวัน อันปรากฏหมุนเวียนอยู่ในสังคม และเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งความบันเทิงใจ อีกด้วย และเหตุการณ์ในบ้านเมืองนี้ย่อมรวมตลอดถึงเหตุการณ์อันเกี่ยวกับคดีอาญา (criminal case) หรือข่าวการพิจารณาคดีอาญาในศาล (criminal trial) อันเป็นเรื่องราว หรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับคดี หรือเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกล่าวหา โจทก์หรือผู้เสียหาย ตลอดจนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินคดีอาญาดำเนินการกระทำอย่างหนึ่งของรัฐ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน จับกุม ท้องร้อง ตลอดจนการพิจารณาคดีพิพากษาคดี โดยถือกันว่าการดำเนินการเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

ประโยชน์ของสาธารณะ และเป็นคุณค่าของสังคม¹ ที่ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะรับรู้ และเปิดโอกาสให้สามารถเสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี ทั้งนี้เพราะถือกันว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ เสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี เป็นหนทางหนึ่งที่จะให้ประชาชนได้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือไม่ ได้ผลเพียงใด และเป็นไปโดยถูกต้องเพียงธรรมหรือไม่ โดยการเปิดเผยให้ประชาชนได้ทราบถึงความมีประสิทธิภาพ หรือไร้ประสิทธิภาพ การคัดกรองหรือยับยั้งในการดำเนินการจับกุม ฟ้องร้อง และการพิจารณาคดีอาชญากรรมก็ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และในขณะที่เดียวกันก็ให้มีการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ²

ดังนั้น การกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ที่เป็นการให้สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมแก่สาธารณชน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยผ่านสื่อมวลชนจึงเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ชอบด้วยหลักประชาธิปไตย³ อันเป็นการสนองตอบสิทธิที่จะรู้ข่าวสารของสาธารณชนด้วยในทางหนึ่ง นอกจากนี้ การเปิดเผยหรือให้ข่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐนั้น ย่อมจะทำให้รัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน และได้รับความนิยมนจากประชาชนด้วย⁴ อย่างไรก็ดี การที่รัฐมีหน้าที่ต้องแจ้งข่าวสารแก่

¹ William A. Hachten, The Supreme court on freedom of the press : Dicis and Dissent, AMES Iowa, 1968, p. 88

² The special committee on radio, television, and the administration of justice of Association of the Bar of the city of New York, Freedom of the Press and Fair trial, New York and London. 1967, p. 11

³ คณิต ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาชญา", บทบัญญัติ, หน้า 17

⁴ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์ศักดิ์, "อิสระของข่าวสาร" (Freedom of Information) นิติศาสตร์, หน้า 139

ประชาชนเพียงใคนั้น ต้องพิจารณาถึงอำนาจของประชาชนในการตรวจสอบเพื่อความคุ้มครอง
การดำเนินงานของรัฐตามวิถีทางประชาธิปไตย¹

ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมาย Freedom of Information Act
1974 โดยทั่วไปถือเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ข่าว หรือเปิดเผย
ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่
ไม่ต้องเปิดเผย ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญาในเรื่องบันทึก หรือเอกสารเกี่ยว
กับการสืบสวน สอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ ถือเป็นข้อยกเว้นประ
การหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ ไม่มีหน้าที่จะต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ
ซึ่งข้อยกเว้นไม่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการบังคับ
ใช้กฎหมาย เป็นการคุ้มครองตัวห้ามส่วนของการสอบสวนทั้งแน้ม² อย่างไรก็ตาม ข้อ
มูลข่าวสาร หรือเอกสารการสืบสวน สอบสวนดังกล่าว ก็ไม่อาจจะตีความ ว่าเป็นความ
ลับต้องปกปิดเสียทั้งหมด เพราะเหตุว่าเอกสารบางประการ หรือบางส่วนของเอกสาร
ที่จะวิเคราะห์ตีความว่าไม่อาจเปิดเผยได้นั้น ต้องเป็นไปคามหลักเกณฑ์กฎหมายที่ไ้ระบุ
จำกัดไว้ กล่าวคือ³

1. เป็นการแทรกแซงต่อการดำเนินงานบริหารราชการ
2. เป็นการทำให้สิทธิส่วนบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเพียงธรรม
ปราศจากความเือคคิดำเอียง ได้รับความกระทบกระเทือน
3. เป็นการรุกรานต่อสิทธิในชีวิตส่วนบุคคลอันมิชอบ

¹กุดพล พลวัน, "เสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยในการแสวงหาข่าว
สาร", วารสารอัยการ, หน้า 20

²ชัยวัฒน์ วงศ์วัน นานต์, "อิสระของข่าวสาร" (Freedom of Information)
นิติศาสตร์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2521, หน้า 74-75

³Francois, Mass media Law and Regulation, p. 299

4. การเปิดเผยจะเป็นการเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในกรณีนี้โดยทั่วไปแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบันทึกเอกสารของตำรวจ ของการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม หรือการหาข้อมูลข่าวสารในเชิงความลับ (intelligence information)

ซึ่งการเปิดเผย ให้ข่าวสารจะต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อหลักการดังกล่าว และหากนอกเหนือกรณีความผิดกึ่งดังกล่าวข้างต้น ก็ยังถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการที่จะต้องเปิดเผย ให้ข่าว หรืออนุญาตให้ประชาชนและสื่อมวลชนแสวงหาข่าวสารได้โดยเสรี อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อจำกัดในการสอบสวนแล้วจะเข้าข้อยกเว้นไม่ต้องเปิดเผยเสมอไป ในคดี *Bristol-Myers v. FTC* 424 F.2d 935 (D.C. Cir 1970) วินิจฉัยว่า แม้การสอบสวนที่ไม่มี การฟ้องร้องอีกต่อไปแล้วนั้น ไม่เป็นข้อยกเว้นที่จะไม่เปิดเผยอีกต่อไป

ในประเทศไทย แต่เดิมการให้ข่าวราชการ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกกระทรวง ทบวง กรม ต่อประชาชนและสื่อมวลชน จะต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวราชการ พ.ศ. 2520 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2521 และต่อมาปี พ.ศ. 2529 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้ออก "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2529"¹ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวราชการ พ.ศ. 2520 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2521 ดังกล่าว ซึ่งในระเบียบใหม่นี้ ก็ได้กำหนดแนวทางในการให้ข่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างกว้างๆ และพอจะสรุปสาระสำคัญได้ว่า การให้ข่าวของทางราชการหมายถึง การแจกจ่าย เผยแพร่ แสดง ชี้แจง การให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน การพูดออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับข่าวหรือข้อเท็จจริงในทางราชการ หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับทางราชการ ของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจและของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้นๆ โดยการให้ข่าวของทางราชการนั้น

¹ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 103 ตอนที่ 114 ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2529

ให้กระทำ ณ ที่ทำการของผู้ให้ข่าวหรือสถานที่อื่นที่มีความเหมาะสม สำหรับบุคคลผู้ให้ข่าวและรับผิดชอบตามระเบียบนี้ ได้กำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจให้ข่าวไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของข่าวที่จะให้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้ข่าวในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ หรือเกี่ยวกับการกิจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ผู้มีอำนาจให้ข่าวได้แก่หัวหน้าส่วนราชการ คืออธิบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่มีอำนาจให้ข่าว อย่างไรก็ตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าว ทั้งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวราชการ พ.ศ. 2520 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2521 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวของทางราชการ พ.ศ. 2529 ก็ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาไว้แต่อย่างใด ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ในเรื่องของการให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการนั้น เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวที่จะพิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสมในแต่ละกรณีไป

ในส่วนที่เกี่ยวกับบันทึก หรือเอกสารสำนวนการสืบสวน สอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการนั้น ถือเป็นหลักการว่าสำนวนการสอบสวนนั้น ไม่อาจเปิดเผยให้บุคคลใดทราบได้ ให้รักษาไว้เป็นความลับ โดยให้ยึดถือปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการอย่างเคร่งครัด ดังปรากฏในหนังสือคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยที่ 37/2502 เรื่องการรักษาความลับเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวน ทั้งนี้ จึงยึดถือเป็นหลักมากลอบว่าสำนวนการสอบสวนจักต้องรักษาไว้เป็นการลับ จะเปิดเผยไม่ได้ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สำนวนการสอบสวนที่อยู่ในความครอบครองของพนักงานอัยการนั้น ก็อาจเปิดเผยได้ในบางกรณี แต่ก็จำกัดเฉพาะกรณีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของ ขอยืม หรือคดีสำนวนการสอบสวนเท่านั้น¹ ไม่ว่าสำนวนการสอบสวนนั้นศาล

¹ ระเบียบการอนุญาตให้พนักงานสอบสวน ผู้ว่าคดี หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของ ขอยืม หรือคดีสำนวนการสอบสวน

พิพาทมาจนถึงที่สุดแล้ว หรือมีคำสั่งเพิกถอนไม่ฟ้องคดีแล้วก็ตาม¹

อย่างไรก็ดี การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญานั้นก็ยังคงถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการที่จะต้องให้ข่าวสารแก่ประชาชน ครั้นเท่าที่การให้ข่าวนั้น ไม่เป็นการแทรกแซงต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณา และไม่เป็นการลวงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น²

อนึ่ง ในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ นั้น มีสิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องคำนึงถึงอยู่ 2 ประการ กล่าวคือ ในการที่มนุษย์เรายู่ร่วมกันในสังคม มีค่า 2 ประการที่หล่อหลอมอยู่ คือ ค่าของการอยู่ร่วมกันและค่าส่วนบุคคล³ ซึ่งค่าทั้งสองประการนี้ จะต้องมีความสมดุลกัน จึงจะถือได้ว่าเป็นประชาธิปไตย ในส่วนของการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญานั้น ค่าของการอยู่ร่วมกัน กล่าวโดยเฉพาะก็คือ ประโยชน์ของสาธารณชนที่จะได้รับทราบข่าวสาร และค่าของส่วนบุคคลก็คือ สิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในการให้ข่าวสารใดๆ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐจะต้องคำนึงถึงค่าทั้งสองดังกล่าวเสมอ กล่าวคือ ในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาแก่สื่อมวลชน ผู้ให้ข่าวจะต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณี ผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์ของสาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณา

¹ กรมอัยการคอมพิวเตอร์ของอัยการจังหวัดระยอง, อัยการนิเทศ, พ.ศ. 2494
หน้า 129

² ฎีกา หน้า 14-15

³ คดีท ๗ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 51

แล้วเห็นว่า ประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประเทศมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคล¹

การดำเนินการที่อาญาย่อมกระทบถึงสิทธิ เสรีภาพของบุคคล แม้การกระทำผิดอาญาจะเป็นการกระทำต่อสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม แต่ในการปฏิบัติคือผู้ถูกกล่าวหาจะต้องคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของบุคคลในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลในการดำเนินคดีอาญานั้นด้วย แม้มาตรการบังคับของรัฐ เช่น การจับกุมควบคุม ตรวจค้น จะนำมาใช้กับผู้ถูกกล่าวหาได้ เพราะมีเหตุอันสมควร การดำเนินคดีอาญาของรัฐก็ไม่อาจดำเนินไปได้ หรือยากต่อการที่รัฐจะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหา นั้น แต่กระนั้นก็ตาม การใช้มาตรการบังคับกับผู้ถูกกล่าวหา นั้น ก็ต้องระมัดระวังไม่ให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อฐานะของผู้ถูกกล่าวหา เช่น การประจานผู้ต้องหาหลังจากถูกจับ ย่อมเป็นการกระทำที่มีขอบ² เป็นต้น

ในเรื่องของการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาก็เช่นเดียวกัน ไม่ว่าในเรื่องใดเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการผู้ให้ข่าว จะต้องไม่ให้ข่าวในลักษณะที่เกินขอบเขตความพอดี โดยจักต้องคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณชนในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา กับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาที่อาจได้รับผลกระทบจากการให้ข่าวในเรื่องนั้นๆ เสมอ และพึงให้ข่าวเฉพาะในกรณีที่มีการ ชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิ เสรีภาพที่ชั้กันแย้งกัน และเป็นกรณีที่ประโยชน์ของสาธารณชนที่ชั้กันแย้งกับสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องในคดีอาญามีน้ำหนักมากกว่า เช่น การให้ข่าวในกรณีที่คนร้ายในคดีถูกฉกรรจ์ได้หลบหนี และทางการ ได้ออกหมายจับแล้ว หรือเพื่อเตือนให้ประชาชนได้รู้ถึงสภาวะแวดล้อมของอันตรายที่มีอยู่ และเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมมือในการจับกุม เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ให้ข่าวก็จะต้องระมัดระวังมิให้ถูกกล่าวหาหรือถือโอกาสสร้างความเด่นให้ตนเองด้วย

¹ คณิศ ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติ, หน้า 17-18

² คณิศ ๗ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา", นิติศาสตร์ 9 (กันยายน-พฤศจิกายน 2520), หน้า 138

ในการดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในชั้นก่อนฟ้องคดี¹ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการมักจะเป็นผู้อยู่ในฐานะที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ รายละเอียดของการกระทำความผิดคดีที่สุด และภายหลังจากที่ถูกกล่าวหาถูกจับกุม การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการก็จะเริ่มขึ้น และเป็นไปในลักษณะต่างๆแตกต่างกันออกไป และมีหลายกรณีที่มีการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการได้กระทำไปโดยไม่เหมาะสม หรือมีลักษณะที่เกินขอบเขตความพอดี ไม่ใคร่จะคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ย่อมเป็นสาเหตุสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในคดี เช่น การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และมีการเผยแพร่ภาพการทำแผนประทุษกรรมนั้นทางสื่อมวลชน หรือการนำผู้ต้องหาที่ถูกเอาป้ายชื่อแผ่นโคตามสมควรแขวนคอออกแสดง

¹โดยทั่วไป การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐแบ่งขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การดำเนินคดีชั้นก่อนฟ้องคดี หรือการดำเนินการทั้งปวงของเจ้าพนักงานก่อนการยื่นฟ้อง อันได้แก่การจับ ตรวจค้น ยึด การควบคุม การสอบสวน และการฟ้องคดีของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ กระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นตอนที่ เป็นกระบวนการเดียวกัน แม้ว่าเจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่จะมีหลายฝ่ายก็ตาม
2. การประทับฟ้อง เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล ศาลจะต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่าสมควรประทับฟ้องนั้นไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ เช่น การไต่สวนมูลฟ้องที่ศาลพิจารณาเพียงมูลคดีเท่านั้น
3. การพิจารณา เป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาในศาลหลังจากศาลสั่งประทับฟ้องแล้วเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่
4. การบังคับคดี คือการบังคับตามคำพิพากษาของศาล เป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ดู คณิต ๓ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 124-125

ควิให้สัมภาษณ์ให้ข่าวเกี่ยวกับคดีแก๊สอมวลชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ¹ หรือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจอนุญาตให้สื่อมวลชนบันทึกเทปโทรทัศน์ และสัมภาษณ์ผู้ต้องหาหลังจากที่ถูกจับกุม จนผู้ต้องหานั้นรับสารภาพก่อนนักข่าว และมีการนำเทปโทรทัศน์นั้นออกเผยแพร่สู่ประชาชน² นอกจากนี้ การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชน ในบางครั้งก็กระทำไปในลักษณะของการยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เช่นการให้ความเห็นเกี่ยวกับความผิดของผู้ถูกกล่าวหาด้วยความมีอคติ ล่าเอียง³ หรือการให้ข่าวเปิดเผยถึงรายละเอียดของพยานหลักฐาน⁴ คำรับสารภาพ ซึ่งพยานหลักฐานหรือคำรับสารภาพนั้น บางครั้งไม่อาจรับฟังได้ในการพิจารณาชั้นศาล เพราะอาจเป็นพยานหลักฐาน หรือคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่ชอบ⁵ การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ

¹ คณิศ ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติคดี, หน้า 12

² คดี Latham V. Crouse, 33 U.S. 868 (1964), Radio, Television and The Administration of Justice, p. 22 และดู

คณิศ ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติคดี, หน้า 16

³ Radio, Television and The Administration of Justice, p. 25

⁴ เช่น ในคดีลอบสังหารวุฒิสมาชิก Robert Kennedy ในปี ค.ศ. 1968 เจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐ Los Angeles ได้ให้ข่าวแก๊สอมวลชนเปิดเผยถึงรายละเอียดของพยานหลักฐานว่า ได้ค้นพบสมุทไนต์ 2 ฉบับในบ้านของ Sirhan Bishara ผู้ต้องหา และสมุทไนต์นั้นมีข้อความค่อนข้างหนึ่งเขียนว่า "เคนเนดีต้องถูกฆ่าก่อนวันที่ 5 มิถุนายน 1968 ซึ่งเป็นวันครบรอบศตวรรษแรกของความขัดแย้งระหว่างอาหรับกับอิสราเอล" และยังให้ความเห็นเกี่ยวกับตัว Sirhan Bishara ว่าชีวิตและแนวความคิดของเขานั้นถูกครอบงำด้วยอิทธิพลคอมมิวนิสต์ และได้พบรถของเขาจอดทิ้งไว้อยู่ใกล้กับสถานที่เกิดเหตุ ดู Nelson & Teeter, Law of Mass communication, p. 256-257

⁵ คดี People V. Bromnel 56, Cal 2d 629, 364 P2d, 845(1961), Radio, Television and The Administration of Justice, p. 33

เช่นนี้ เท่ากับเป็นการกระทำไปเพื่อหวังในผลแห่งคดี และเป็นการสนับสนุนหรือยั่วยุให้สาธารณชนเกิดความมีอคติ¹ และเป็นการไม่เที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหาโดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ ซึ่งการกระทำเช่นนี้มีผู้กล่าวไว้ว่า เป็นไปในลักษณะของการโฆษณาตนเองของเจ้าหน้าที่ โดยอาศัยผู้ถูกกล่าวหาเป็นเครื่องมือในการสร้างความดีความชอบ หรือเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งเสียมากกว่า² ทั้งการเสนอข่าวหรือการรายงานคดีของสื่อมวลชนที่ขาดความรับผิดชอบ อารมณ์ โน้มเอียงของผู้รายงานข่าว การเพิ่มเติมสถานการณ์ ลักษณะของอาชญากรรม ตลอดจนลักษณะของการพิมพ์โฆษณาเสนอข่าว ล้วนมีส่วนสำคัญซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา³

ในรายงานของคณะกรรมการมาธิการคดีลอบสังหารประธานาธิบดีเคนเนดี (Report of President's Commission on the Assassination of President Kennedy)

ก็ได้กล่าวตำหนิวิจารณ์ถึงการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ-พนักงานอัยการเมืองคัตลาส ที่ให้สัมภาษณ์และเปิดเผยเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีข้อสื่อมวลชน โดยกล่าวว่า การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการนี้ เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดอคติความเสียหายต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา และในกรณีเดียวกันนี้ ทางคานเนกัมบัตติกยสภาอเมริกัน (The American Bar Association) ก็ได้แสดงความเห็นว่า การเสนอข่าวเกี่ยวกับคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่และเปิดเผยรายละเอียดของพยานหลักฐานที่อ้างว่าออสวอลด์ (Oswald) น่าจะเป็นผู้กระทำกรรม

¹Criminal Law case and comments, "Pre-trial Press Releases by Prosecutor : Stroble V. California", The Journal of Criminal Law, Criminology and Police science Vol. 41, 1950, p. 485-491

²คดี ค. น. คร., "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติ, หน้า 16
อักษรพร จุสารัตน์, "สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองเห็นหรือหลังลิ้ม"
นิติศาสตร์, หน้า 88

³Criminal Law case and comments, "Pre-trial Press Releases by Prosecutor : Stroble V. California", p. 487

ฉันทัน เป็นการศึกษาที่ลึกที่สุดที่จะคัดเลือกคณะลูกขุนที่ไม่มีอคติ และมีหลักประกันว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เพียงพอ ซึ่งหากออสวอลด์ผู้ถูกกล่าวหายังมีชีวิตอยู่และถูกดำเนินคดีต่อไป ก็อาจไม่ถูกคัดสินลงโทษฐานฆ่าประธานาธิบดีก็ได้ ทั้งนี้เพราะภายใต้ระบบการพิจารณาพิพากษาคดีของอเมริกัน ซึ่งดูเหมือนอาจเป็นไปได้ว่าออสวอลด์จะไม่ได้ได้รับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาพิพากษา ถึงแม้ว่าภายหลังจากที่คณะกรรมการ Warren ได้ศึกษาข้อเท็จจริงแล้วจะได้ประกาศว่าออสวอลด์เป็นผู้ลอบสังหารประธานาธิบดีคิกคาม¹ และท้ายที่สุด American Civil Liberties Union ได้สรุปว่า โดยสภาพทั่วไปเกี่ยวกับคดีลอบสังหารประธานาธิบดีเคนเนดี อาจกล่าวได้ว่าผลของการดำเนินคดีทั้งปวงของเจ้าหน้าที่ตำรวจเมืองคัสตาสและสื่อมวลชนในการให้ข่าว เสนอข่าวเกี่ยวกับคดีนี้ นับตั้งแต่ออสวอลด์ถูกควบคุมตัวเขาไม่มีหนทางใดเลยที่จะได้รับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี ไม่ว่าจะเป็แห่งหนใดในประเทศสหรัฐอเมริกา²

จากที่ไต่ถ้อยมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการต่อประชาชนและสื่อมวลชนนั้น เป็นสาเหตุสำคัญยิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีอาญา โดยเฉพาะสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา แม้จะถือเป็นหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องแจ้งข่าวสารต่างๆให้ประชาชนได้รับทราบ และอนุญาตให้สื่อมวลชนแสวงหาข่าวสารได้โดยเสรีเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนในการรับทราบข่าวสาร แต่การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ให้ข่าวจะต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายประกอบกัวย โดยจะต้องให้ข่าวในลักษณะที่ไม่เกินขอบเขตความพอดี กล่าวคือ ไม่เพียงแต่จะต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือน

¹ Nelson & Teeter, Law of Mass communication, p. 257-258

² Alfred Friendly & Donald L. Goldfarb, Crime and Publicity:

The Impact of News on the Administration of Justice, New York, 1968

ถึงผลของคดีเท่านั้น แต่ยังคงพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะชนในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญานั้นมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะชนในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญานั้นมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคล การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ที่ไม่คำนึงถึงหลักการดังกล่าว กล่าวคือ เป็นการให้ข่าวในลักษณะที่เกินเลยขอบเขตซึ่งได้กล่าวมาข้างต้น ย่อมเป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา ทั้งนี้เพราะการให้ข่าวสารในทำนองที่วามานี้ ย่อมเข้าสู่การรับรู้ของประชาชนโดยทั่วไป และสามัญสำนึกในเบื้องต้นย่อมคิดว่า เป็นจริงดังที่ข่าวปรากฏ มีความเชื่อว่าผู้ต้องหา นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง ในบางครั้งหากพนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลพิพากษายกฟ้องคดีนั้น ประชาชนทั่วไปอาจจะเกิดความรู้สึกในใจว่า เพราะเหตุใด และทำไมผลจึงได้ออกมาเช่นนั้น ชัดแจ้งกับความเชื่อดังเดิมของเธอ ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมขึ้นได้ ดังจะเห็นได้ในคดีเรื่องหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจังหวัดหนึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ก็มีกรให้ข่าว หนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวพาดหัว ออกข่าวติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน ทำให้ประชาชนที่อ่านข่าวเข้าใจว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริงตามข่าว แต่ปรากฏว่า เมื่อคดีขึ้นสู่ศาล ศาลได้พิพากษายกฟ้องและปล่อยตัวไป เพราะไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง¹ เป็นต้น ซึ่งการให้ข่าวในลักษณะดังกล่าวข้างต้น เท่ากับเป็นการตัดสินใจการเป็นผู้กระทำความผิดโดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ และย่อมเป็นผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีโดยเฉพาะสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้ ข่าวสารที่เปิดเผยออกมาดังกล่าว ก็อาจเข้ามามีส่วนทำให้ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในคำานความรู้สึกส่วนตัว โนมเอยียง คล้อยตามข่าวหรือแปรเปลี่ยนไปได้ ดังจะชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อไป

¹สุจน์ สุโรจน์, "บทบาทของประชาชนและสื่อมวลชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม", อัยการนิเทศ, หน้า 642

อย่างไรก็ดี การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการก็อาจไม่เป็นผลร้ายเสมอไป ทั้งนี้เพราะจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวประกอบด้วย และหากเป็นการให้ข่าวเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หรือแม่เพื่อประโยชน์แก่คดี โดยไม่เป็นผลเสียหายแก่บุคคลใดก็ย่อมกระทำได้ เช่น การให้ข่าวที่เป็นการเตือนให้ประชาชนเฝ้าระวังถึงความเคลื่อนไหวของอาชญากรรมที่มีอยู่ หรือให้ข่าวเพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนในการสืบสวน สอบสวน ติดตามจับกุมคนร้าย รวมทั้งการแจ้งให้ประชาชนที่รู้เห็นเหตุการณ์ของการกระทำความผิดไปให้การในฐานะเป็นพยาน¹ เป็นต้น

นอกเหนือจากการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการแก่ประชาชนดังกล่าวมาแล้ว ในส่วนของการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้นมีข้อพิจารณาว่า หน้าที่สำคัญของพนักงานอัยการก็คือ ในฐานะเป็นผู้คุ้มครองส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องไม่เฉพาะของสังคมเท่านั้น หากแต่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิส่วนได้เสียของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย² ฐานะของพนักงานอัยการไม่ใช่เป็นคู่ความ แม้ในระหว่างการพิจารณาคดีก็ตาม ถ้าจะถือว่าเป็นคู่ความก็เป็นเพียงความหมายในทางเทคนิคเท่านั้น³ ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ ย่อมจะต้องค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดทั้งในทางข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด หน้าที่ของพนักงานอัยการจึงมิใช่เพียงฟ้องบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพื่อ

¹จากแฟ้มอาชญากรรม, "คุณครูอยู่ไหน", ตำรวจ 3 (13 ธันวาคม 2531) หน้า 142

²เรวดี ฉ่ำเฉลิม, ชะลอการฟ้อง, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522) หน้า 11

ดู อุทิศ แสนโกติก, ผู้แปล, "บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา" อัยการนิเทศ 27 (2508), หน้า 42

³อุทิศ แสนโกติก, ผู้แปล, "บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา" อัยการนิเทศ, หน้า 45

ให้ศาลลงโทษเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการ
ในการพิจารณาพิพากษาของศาลด้วย¹ การแจ้งให้ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบว่ามีพยานหลัก
ฐานอยู่อย่างใดที่อาจเป็นประโยชน์แก่เขาได้ จึงเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของพนักงานอัย
การที่พึงกระทำ²

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นหลักการว่า พนักงานอัยการมีหน้าที่ตามกฎ
หมายต้องเปิดเผยข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการต่อ
สู้คดีเสมอ หน้าที่ดังกล่าวนี้ถือเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ยึด
หลักว่า การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (Due process
of Law)

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ที่ถือกันว่าเป็นที่มาของหลักการดัง
กล่าวนี้ก็คือ บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) ซึ่งบัญญัติไว้
ตอนหนึ่งว่า "บุคคลใด...จะถูกจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน โดยไม่ต้อง
ด้วยกระบวนการแห่งกฎหมายไม่ได้..."³ และต่อมาศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ตี
ความขยายบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 นี้บังคับไปถึงมลรัฐด้วย⁴ โดยอาศัยบท
บัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 (Fourteenth Amendment) ซึ่งมีข้อความ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42-43

² จิตติ คิงส์ทีย์, หลักวิชาขั้นต้นกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), หน้า 113-114

³ ดู วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกล-อเมริกัน, (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 168

⁴ วิสาร พันธุณะ, "วิวัฒนาการความอาญาในสหรัฐอเมริกา", กฎหมาย 25
(กันยายน-ตุลาคม 2521), หน้า 45

คนหนึ่งว่า "...มลรัฐใดจะรอนสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคล โดยไม่ชอบด้วยกระบวนการความแห่งกฎหมาย...ไม่ได้"¹ ดังนั้น ในการดำเนินคดีอาญาทุกคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญถึงกล่าวนี้ที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมตามกฎหมาย และทำให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่กระทำการ หรือละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าว

ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้วางหลักให้เห็นถึงหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานไว้อย่างเด่นชัดในคดี *Brady v. Maryland*, 373 U.S. 83 (1963) ข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยถูกฟ้องฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และให้การรับว่าได้กระทำความผิดร่วมกับผู้อื่นจริง แต่จำเลยอ้างว่ามีคนลงมือฆ่าผู้ตายด้วยตนเอง บุคคลที่ลงมือฆ่าผู้ตายก็คือเพื่อนของจำเลยชื่อ Bolbit ซึ่งถูกฟ้องแยกกันคนละคดี ในชั้นแถลงสรุปข้อเท็จจริงต่อลูกขุน นายจำเลยได้แถลงรับข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยหวังว่าลูกขุนจะนำมาเป็นข้อพิจารณาไม่ตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลย แต่ลูกขุนไม่ยอมรับข้อเท็จจริงที่จำเลยอ้าง จึงตัดสินให้ประหารชีวิตจำเลย

ปรากฏว่าก่อนการพิจารณาคดีนี้ นายจำเลยได้เคยขอต่อพนักงานอัยการ โจทก์ขอตรวจคำให้การชั้นสอบสวนของ Bolbit ทั้งหมด พนักงานอัยการยอมให้ นายจำเลยตรวจดูคำให้การหลายฉบับ แต่กลับปกปิดคำให้การฉบับหนึ่งที่ Bolbit เคยให้การรับว่าเป็นผู้ยิงผู้ตายเอง นายจำเลยมาทราบว่าพนักงานอัยการมีคำให้การฉบับนี้ก็หลังจากศาลได้ตัดสินคดีแล้ว จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้พิจารณาคดีใหม่ โดยอ้างเหตุว่า พนักงานอัยการปกปิดพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่จำเลย

¹ดู วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกล-อเมริกัน, หน้า 170-171

ศาลสูงสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า การที่พนักงานอัยการปกปิดหรือหลีกเลี่ยงไม่เปิดพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่จำเลยเมื่อจำเลยร้องขอ ถือเป็น การล่วงละเมิดสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมตามกฎหมาย และศาลได้วางหลักต่อไปว่า พยานหลักฐานที่พนักงานอัยการมีหน้าที่จะต้องเปิดเผย หรือแจ้งให้ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบนั้น จักต้องเป็นพยานหลักฐานสำคัญ (material evidence) ที่เกี่ยวข้องกับ การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษ ทั้งนี้ไม่จำกัดว่าพนักงานอัยการได้กระทำไปโดยสุจริตหรือไม่¹ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พยานหลักฐานนั้นจักต้องเป็นพยานหลักฐานที่อาจทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไปได้² และไม่จำเป็นว่าพยานหลักฐานนั้นต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ แม้เป็นเพียงพยานหลักฐานที่อาจทำให้มีเหตุบรรเทาโทษหรือลดโทษ ก็ถือว่าอยู่ในข่ายได้รับการพิจารณาคดี³ โดยศาลให้เหตุผลว่า ถึงแม้พนักงานอัยการจะไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานทั้งหมดในความครอบครองของตนให้ทนายจำเลยทราบ แต่ถ้ามองว่า สิ่งที่ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยขอทราบนั้นเป็นข้อสำคัญในการต่อสู้คดีของตน หรือมีเหตุสำคัญอย่างแท้จริงในการอ้างว่ามีข้อสำคัญเช่นนั้น ในคำร้องขอ ก็ย่อมมีเหตุผลสมควรที่จะกำหนดให้พนักงานอัยการมีหน้าที่สนองตอบคำร้องขอ โดยเปิดโอกาสให้ทนายจำเลยได้ตรวจสอบพยานหลักฐานที่ขอทราบนั้น หรืออาจเสนอปัญหาให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นพิจารณาว่า ควรเปิดเผยให้ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบหรือไม่ การที่พนักงานอัยการจงใจปกปิดพยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงใดที่เป็นคุณต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ทั้งๆที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีคำร้องขอมาโดยเฉพาะ ก็

¹Yal Kamisar, Wayne R. La Fave, Jerold H. Israel, Modern Criminal Procedure, St. Paul, Minn., West Publishing Co., 1974, p. 1296

²Kadish and Paulsen, Criminal Law and its Processes Case and Materials, Little brown and Company Boston 1975, p. 1292-1295

³Ibid., p. 1295

ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวได้ว่าพนักงานอัยการมิได้ตั้งใจละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม

ต่อมา ปีค.ศ. 1976 ในคดี United States v. Agurs, 477 U.S. 97 (1976) ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้ขยายหลักเกณฑ์รวมไปถึงกรณีที่แม้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมิได้ร้องขอต่อพนักงานอัยการให้เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดีก็ตาม แต่พนักงานอัยการก็ยังมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการต่อสู้คดีให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับทราบ หากว่าพยานหลักฐานนั้นมีความสำคัญเพียงพอให้ต้องเปิดเผย¹

ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีว่า จำเลยถูกฟ้องว่าใช้มีดแทง James Sewell จนถึงแก่ความตาย ในชั้นพิจารณา นายจำเลยไม่นำพยานเข้าสืบ แต่ได้พยายามแสดงเหตุผลในชั้นแถลงสรุปข้อเท็จจริงให้ลูกขุนเห็นว่า จำเลยฆ่าผู้ตายเพื่อป้องกันตัวอันสมควรแก่เหตุ เหตุผลที่นายจำเลยนำมาสนับสนุนข้อต่อสู้ของตนก็คือ ข้อเท็จจริงที่ได้ความจากการสืบพยานใจทักว่า ขณะเกิดเหตุผู้ตายเองถือมีดอยู่ในมือถึง 2 เล่ม และเล่มหนึ่งเป็นมีดโบว์ แสดงว่าผู้ตายเป็นคนมีอุปนิสัยรุนแรง และน่าจะเป็นฝ่ายก่อเหตุขึ้นก่อน แต่ลูกขุนเห็นว่าข้อต่อสู้ดังกล่าวยังไม่ขึ้น และตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง

หลายเดือนต่อมา นายจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลขอให้วิพากษาใหม่ โดยอ้างเหตุว่า ในชั้นพิจารณาพนักงานอัยการปกปิดประวัติการกระทำความผิดของผู้ตาย

¹พณีส หัตถ์นิยานนท์, จิตรศักดิ์ พรหมทอง, "หน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีให้จำเลยทราบ", วารสารอัยการ 3(พฤศจิกายน 2525) หน้า 71

ซึ่งเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่เป็นคุณแก่การต่อสู้คดีของจำเลย นายจำเลยได้แสดงหลักฐานว่าผู้ตายมีประวัติการกระทำผิด 2 ครั้ง ความผิดครั้งแรกคือทำร้ายร่างกายและพกอาวุธร้ายแรง ความผิดครั้งที่ 2 คือพกพาอาวุธร้ายแรง โดยอาศัยพยานหลักฐานดังกล่าวนี้เอง นายจำเลยจึงเห็นว่าผู้ตายมีอุปนิสัยร้ายรุนแรง และน่าจะเป็นฝ่ายก่อเหตุ จนทำให้จำเลยจำต้องกระทำเพื่อป้องกันตนเอง อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าคดีนี้ นายจำเลยไม่เคยร้องขอต่อพนักงานอัยการให้เปิดเผยพยานหลักฐานนี้ก่อนการพิจารณาคดีของศาลแต่อย่างใด

ศาลสูงสหรัฐอเมริกาเห็นว่า แม้ในกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการก็ยังมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่จำเลยในการต่อสู้คดี แต่ทั้งนี้ พยานหลักฐานที่พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องเปิดเผยดังกล่าว จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมิได้กระทำความผิดตามฟ้องเท่านั้น¹ ส่วนการซึ่งนำหน้ากว่าพยานหลักฐานนั้นจะมีความสำคัญเพียงพอให้ต้องเปิดเผยหรือไม่ ต้องนำหลักการพิจารณาคดีอาญาที่กำหนดว่า ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดจริงมาเป็นหลักสำหรับการวินิจฉัย กล่าวคือ หากปรากฏว่าพยานหลักฐานใดที่พนักงานอัยการปกปิดไว้นั้น เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานทั้งปวงในคดีแล้วทำให้เกิดความสงสัยได้ตามสมควรว่า จำเลยคงมิได้กระทำความผิดตามฟ้องจริง ก็ถือได้ว่าพยานหลักฐานนั้นมีความสำคัญถึงขนาดทำให้พนักงานอัยการ มีหน้าที่ต้องเปิดเผยให้จำเลยทราบ แม้จำเลยจะมีใ้ร้องขอให้พนักงานอัยการเปิดเผยก็ตาม²

ในคดี *United States V. Agurs* นี้ ศาลสูงสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานที่นายจำเลยอ้างว่าพนักงานอัยการปกปิดประวัติการกระทำผิดของผู้ตายเพื่อขอพิจารณาใหม่ นั้น ยังไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่มีความสำคัญ

¹ พินัส ทัตนิยานนท์, จิตรศักดิ์ พรหมทอง, "หน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีให้จำเลยทราบ", วารสารอัยการ, หน้า 71

² เรื่องเดียวกัน

เพียงพอที่จะทำให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องเปิด เผย โฉมบัญชีหรือจำเลยมิได้ร้อง
ขอก่อนการพิจารณาคดี เพราะพยานหลักฐานดังกล่าวมิได้มีผลเป็นการหักล้างพยาน
โจทก์ที่พิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่ฟ้องแต่อย่างใด และไม่ถึงขนาดที่ทำให้เกิด
ความสงสัยตามสมควรว่า จำเลยอาจกระทำการป้องกันตัวโดยสมควรแก่เหตุด้วย¹

จากที่ได้อ้างมาถึงหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือ
พยานหลักฐานในคดีที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ในการต่อสู้คดีตามหลักกฎหมายสห
รัฐอเมริกาข้างต้นนั้น น่าจะแตกต่างกับหลักกฎหมายและวิธีปฏิบัติของไทยเป็นอย่างมาก²
ทั้งนี้เพราะพนักงานอัยการไทยเราระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่มากเกินไป จึงทำให้
ไม่กล้าพอที่จะแสดงบทบาทเพื่อคุ้มครองส่วนได้เสียของผู้ต้องหาหรือจำเลย³ และได้ยึด
ถือเป็นหลักปฏิบัติตลอดมาว่า พยานหลักฐานทุกชิ้นในสำนวนการสอบสวนนั้น อ ย่า ว่า แ ก่
จะเปิดเผยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบเลย แม้แต่จะเปิดเผยให้บุคคลใดทราบก็ไม่อาจ
กระทำได้ ผู้เขียนเองพยายามศึกษาค้นคว้าหาเหตุผล หรือแนวทางปฏิบัติที่ยึดถือกันอยู่
ในวงการของพนักงานอัยการไทย แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการอธิบายเหตุผลกันไว้ ณ ที่ใด

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 72

ก่อนหน้านั้นมีคดี Giles v. Maryland, 386 U.S. 66. 87S Ct. 739
L.Ed2d 737(1967) วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน โปรดดู Yale Kamisar,
Wayne R. La Fave, Jerold H. Israel, Modern Criminal Procedure, p. 1272-
1276

²คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ 37/2502 เรื่องการรักษาความลับเกี่ยวกับ
สำนวนการสอบสวน ให้ถือว่า สำนวนคดีอาญาเป็นเอกสารสำคัญ จะต้องสงวนไว้เป็น
ความลับอย่างยิ่ง เพื่อมิให้ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ทราบพยานหลักฐานในคดีนั้นๆ อัน
อาจนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการต่อสู้คดีได้

³เรวัตี ฉ่ำเฉลิม, ชะลอการฟ้อง, หน้า 19

การที่พนักงานอัยการไทยละเลยหน้าที่เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า นับเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินคดีประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะหน้าที่ของพนักงานอัยการมิใช่มีเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนหรือสังคมเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่ให้ความเป็นธรรม และคุ้มครองประโยชน์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย หน้าที่ของพนักงานอัยการในการให้ข่าวแก่ประชาชน ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงมิใช่เป็นเรื่องที่กระทำไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนอย่างเดียว ในค่านการดำเนินคดีอาญา การแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบว่ามีพยานหลักฐานอยู่อย่างไรที่อาจเป็นประโยชน์แก่เขาได้ ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการประการหนึ่งที่พึงกระทำด้วย อันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการอำนวยความสะดวกให้สิ่งบังเกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น การแจ้งหรือให้ข่าวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี จึงเป็นเรื่องที่ควรจะได้มีการพิจารณาประกอบด้วย

2.2.2 การให้ข่าวคดีอาญาของศาล

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาไม่เพียงต้องดูแลรับผิดชอบความสงบเรียบร้อยในศาล และความคมให้การพิจารณาตัดสินคดีนั้นๆ ไปโดยเที่ยงธรรมเท่านั้น¹ หากยังจะต้องสร้างความรู้สึที่ดี และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่คนทั่วไป ด้วยว่า ใค้ให้ความยุติธรรมแล้วโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ² และข้อสำคัญที่สุดคือ จะต้องพิงรักษาสิทธิ ชื่อเสียงของผู้เกี่ยวข้องในคดี หรือการพิจารณาตัดสินคดีที่พึงจักต้องมีความระมัดระวังมิให้เป็นผลกระทบบเสียหายต่อบุคคลไม่ว่าฝ่ายใด

ในการให้ข่าวหรือให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับคดี หรือการพิจารณาตัดสินคดีของศาลนั้น ในประมวลจริยธรรมของตุลาการแห่งเนติบัณฑิตยสภาอเมริกัน (A.B.A. Code of Judicial Conduct) ในข้อ 3 ได้วางแนวทางให้ผู้พิพากษาพึงปฏิบัติหน้าที่ในความ

¹Francis J. Luder, Harold J. Gilbert, Corpus Juris Secundum (Vol.23), Brooklyn NY. The American Law Book Co. 1961, p. 839, 877

²จิตติ กิ่งศกทิพย์, หลักวิชาชีพนักกฎหมาย, หน้า 133

รับผิดชอบด้วยความเที่ยงธรรมและซื่อสัตย์เสีย โดยให้แนวทางการปฏิบัติในเรื่อง การให้ข่าวหรือให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับคดีไว้ มีข้อความว่า¹

"(6) ผู้พิพากษาถึงละเว้นจากการวิพากษ์วิจารณ์โดยเปิดเผย เกี่ยวกับคดีที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณา หรือกำลังขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาล ไม่ว่าจะเป็ ศาลใด และพึงให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในความบังคับบัญชาของตนละเว้นเสียในทำนองเดียวกัน ข้อห้ามนี้ มิให้ถือว่าเป็นการห้ามผู้พิพากษาในอันที่จะออกคำแถลงการณ์ภายในอำนาจหน้าที่ หรือในการแนะนำต่อประชาชน เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีในศาล"

สำหรับประเทศไทย การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีของศาลนั้น กระทรวงยุติธรรม ได้มีหนังสือที่ น.ว. 111/2525 ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2525 และที่ น.ว. 94/2525 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2525 วางระเบียบการให้ข่าวสารหรือให้สัมภาษณ์แก่ประชาชนและ สื่อมวลชนไว้เป็นการสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวราชการ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ยธบดีผู้พิพากษา และประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งผู้พิพากษาผู้มีอำนาจมอบหมายให้เป็นผู้แถลง หรือให้ข่าวแทนด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำศาล เป็นต้น

นอกจากนี้ ในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ 6 ก็ได้บัญญัติถึง เรื่องนี้ไว้ว่า

ข้อ 6 ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคดีที่อาจกระทบกระเทือนต่อบุคคลใด ไม่วิจารณ์หรือให้ความเห็นแก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา หรือกำลังจะขึ้นสู่ศาล แต่ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจอาจแถลงให้ประชาชนเข้าใจถึงวิธีพิจารณาความของศาลเมื่อมีเหตุผลสมควร

¹วิชัย อริยะนันท์กะ, "ประมวลจริยธรรมของตุลาการแห่งเนติบัณฑิตยสภาอเมริกัน" ในวงการกฎหมายทั่วไป, ตุลาการ 35 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2531), หน้า

ดังนั้น ในการให้ข่าวสารที่เกี่ยวกับคดีอาญา หรือข่าวสารการพิจารณาคดีของศาล ผู้พิพากษาจักต้องระมัดระวังไม่วิพากษ์วิจารณ์ หรือให้ความเห็นใดๆ เกี่ยวกับคดีนั้น หรือดูความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น หรือแม้ในกรณีที่ยังไม่เป็นคดีความ แต่อาจจะเป็นคดีขึ้นได้ ก็ไม่พึงวิพากษ์วิจารณ์หรือให้ความเห็นดูจกัน เพราะดูความก็ดี บุคคลที่เกี่ยวข้องก็ดี เชื่อว่าผู้พิพากษาอยู่ในฐานะที่จะมีศาลให้ฝ่ายใดชนะ หรือแพ้ก็ได้ การแสดงข้อคิดชมหรือความเห็นก่อนพิพากษานั้น ย่อมจะทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เกี่ยวข้องสะเทือนใจ และระแวงในความเป็นกลาง หรืออุปทานของผู้พิพากษาได้

อย่างไรก็ดี การให้ข่าวเพื่อให้ประชาชนทราบถึงขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินคดีในศาล โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับคดีใดคดีหนึ่งซึ่งเป็นข่าวอยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไป ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจย่อมให้ข่าวเพื่อให้ประชาชนเข้าใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในก้านวิธีการ ขั้นตอนในคดีนั้นๆ และข้อเท็จจริงเท่าที่จะพึงเปิดเผยได้ โดยไม่มีผู้ใดเสียหาย หรือกระทบกระเทือนต่อการดำเนินคดีนั้นต่อไป แต่ถึงจะเว้นการให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือผลของคดีนั้น ในทางปฏิบัตินั้น การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของศาลหรือผู้พิพากษาไม่ใคร่มีปัญหามากนัก ไม่ว่าจะก่อนการพิจารณาหรือในระหว่างการพิจารณาคดี ทั้งนี้เพราะผู้พิพากษาย่อมจักต้องวางตนให้เป็นกลางอยู่แล้ว จะมีปัญหาที่แต่เรื่องการพิจารณาคดีอาญาโดยเปิดเผย ในส่วนที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดภาพหรือเสียงการพิจารณาคดีด้วยวิทยุ หรือโทรทัศน์ ว่าเป็นการถูกต้องเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ซึ่งปัญหานี้จะได้พิจารณาดังต่อไปนี้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการนั้น แม้จะเป็นการกระทำที่ขอมด้วยหลักประชาธิปไตย และเป็นการสนองตอบสิทธิที่จะรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน แต่หากได้กระทำไปในลักษณะที่ กินขอม เขตโดยไม่คำนึงถึงหรือรับผิดชอบในข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปนั้น ย่อมจะส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้เกี่ยวข้องในคดี และอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษาได้ อย่างไรก็ดี หากการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่

ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ได้กระทำไปในลักษณะที่มีความพอเหมาะพอดี ก็ย่อมไม่
มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา หรือบุคคลอื่น ๆ ใดๆ ใด

2.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญาซึ่งอาจได้รับผลกระทบ จากการให้ข่าว

ในการศึกษาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐใน
กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ข่าวคดีอาญานั้น มีความจำเป็นจะต้อง
ทราบถึงประโยชน์แห่งสิทธิส่วนบุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา ที่ได้รับการรับรองและคุ้มครอง
ตามกฎหมายว่ามีอยู่เป็นอยู่ และจะได้รับผลกระทบในลักษณะเช่นไร ซึ่งในเรื่อง
นี้มีหลักกฎหมาย ตลอดจนปรัชญาและแนวความคิดต่างๆ สนับสนุนอยู่แยกพิจารณาได้ดังนี้

2.3.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(2) ได้นิยาม
คำว่า "ผู้ต้องหา" หมายถึงผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล จึง
เห็นได้ชัดว่าฐานะของผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่
ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล เพราะถ้าหากถูกฟ้องต่อศาลแล้ว ฐานะของผู้ต้องหาก็คงจะเปลี่ยนไป
เป็น "จำเลย" ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(3) ก็ได้นิยาม
คำว่า "จำเลย" หมายถึงบุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด
และแม้จำเลยจะหมายถึงผู้ถูกฟ้องต่อศาลดังกล่าวแล้วก็ตาม ฐานะของจำเลยก็ยังคงเป็น
เพียงผู้ถูกกล่าวหา เช่นเดียวกับผู้ต้องหา เพราะเหตุว่าการฟ้องคดีต่อศาลนั้นเป็นเพียง
การกล่าวอ้างว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจะคงพิสูจน์กันต่อไปในชั้นพิจารณาว่าจำ
เลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทั้งผู้ต้องหาและจำเลย ต่างก็มี
ฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญา แต่किनานาประเทศใช้ระบบไต่สวน ซึ่งตามระบบ
นี้ไม่มีการแยก "หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง" และ "หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี" ออก
จากกันให้องค์กรที่ต่างหากจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนี้ หากแต่มี "ผู้ไต่สวน" (ศาล
หรือผู้พิพากษา) เป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้นตั้งแต่เริ่มคดี คือ ตั้งแต่ทราบว่ามีอาการกระ

ท่าความนิคอาญาจนกระทั่งถึงทัศนคติอาญานั้นในที่สุด ลักษณะการดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้จึงไม่มีโจทก์และจำเลย หากแต่มี "ผู้ไต่สวน" (ซึ่งเป็นทั้งโจทก์และผู้คดีในคนๆ เดียวกัน) และ "ผู้ถูกไต่สวน" ซึ่งฐานะของผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกในคดีเท่านั้น แทมไม่มีสิทธิอะไรเลย สภาพของผู้ถูกไต่สวนจึงเป็น "กรรมในคดี" ไม่มีโอกาสเพียงพอที่จะแก้ข้อหาหรือต่อสู้คดีได้ ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นเหตุให้เกิดวิธีการค้นหาความจริง โดยการทรมานร่างกายของผู้ถูกไต่สวนให้กล่าวคำสัตย์ ในประเทศภาคพื้นยุโรปวิธีการนี้ได้เริ่มขึ้นในวงการศาสนา ก่อน แล้วต่อมาได้ถูกนำมาใช้ในการดำเนินคดีของรัฐด้วย และวงการนี้ได้ทวีความรุนแรงถึงขีดสุดเมื่อมีการล่าแม่มดเกิดขึ้น¹

สืบเนื่องจากการดำเนินคดีตามระบบไต่สวนนั้นมีขอบพรวงสำคัญ กล่าวคือ การให้อ่านาสอบสวนฟ้องร้องและอ่านาพิจารณาพิพากษารวมอยู่ที่องค์กรเดียวกันนั้น ทำให้หาความเป็นกลางจากผู้ไต่สวนได้ยาก เพราะผู้ไต่สวนมีอำนาจมากเกินไป มักมีอคติ ความลำเอียง และมีความรู้สึกว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม และการที่ผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอก ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกไต่สวน เพราะเขาไม่มีโอกาสเพียงพอที่จะแก้ข้อหาหรือต่อสู้คดีได้ หังยังนำไปสู่วิธีการค้นหาความจริง โดยทรมานร่างกายผู้ถูกไต่สวนถึงกล่าวมาแล้ว

ฉะนั้น เพื่อขจัดขอบพรวงของการดำเนินคดีอาญา ระบบไต่สวน จึงได้มีการแยก "หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง" และ "หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี" ออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยให้ศาลเป็นผู้รับผิดชอบเฉพาะการพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนการสอบสวนฟ้องร้อง ก็ให้องค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้เรียกว่า "อัยการ" และเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่นี้ก็คือเจ้าหน้าที่เรียกว่า "พนักงานอัยการ" พร้อมกันนั้นก็ให้สิทธิต่างๆแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้โอกาสแก้ข้อหาและต่อสู้คดีได้เต็มที่ เป็นผลให้ผู้ถูกกล่าวหาหันสภาพการเป็นวัตถุแห่งการชักฟอกและกลายเป็น "ประธานในคดี" (Prozessubjekt) ไป ซึ่งระบบการดำเนินคดีอาญาที่แยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง

¹ คณิศ ฅ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา", นิติศาสตร์, หน้า 134

และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน และให้สิทธิต่างๆแก่ผู้ถูกกล่าวหา กับทั้งยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็นประธานในคดีนั้น เรียกว่า "การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา" ซึ่งเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน¹

สำหรับประเทศไทย แต่เดิมการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบไต่สวน ในกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ถือว่าจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้มีหมองเห็นที่ผู้ถูกกล่าวหา ศาลจะต้องสันนิษฐานว่าจำเลยกระทำความผิดถึงที่โจทก์กล่าวหา จนกว่าจำเลยจะสืบพยานหลักฐานได้เพียงพอและสามารถพิสูจน์ให้ศาล เชื่อว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ศาลจึงจะยอมเชื่อว่าจำเลยไม่มีความผิด² การพิสูจน์พยานหลักฐานก็โดยคำถาม้าดูยไฟ หรือการใช้วิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล เช่น คอกเล็บ บีบขมับ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งซึ่งให้เห็นถึงการดำเนินคดีอาญาในระบบนี้

ต่อมา ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินคดีที่เห็นได้ชัด เพราะนอกจากจะได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญามีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 แล้ว ยังได้มีประกาศพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ.

¹มีความเข้าใจกันว่า ในปัจจุบัน การดำเนินคดีอาญาในภาคพื้นยุโรป ใช้ระบบไต่สวน ส่วนของแองโกล-อเมริกันใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งความเข้าใจถึงกล่าวนี้ยังคงคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง เพราะความจริงในปัจจุบันภาคพื้นยุโรปและแองโกล-อเมริกันใช้ระบบกล่าวหา จะแตกต่างกันก็แต่เรื่องบทบาทของผู้พิพากษา กล่าวคือ ผู้พิพากษาในกฎหมายภาคพื้นยุโรปมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากกว่าของแองโกล-อเมริกัน ดู คณิต ๓ นคร, "ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ", วารสารอัยการ 5 (กันยายน 2525), หน้า 32

²รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบ 200 ปี ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525) หน้า 25

115 ซึ่งผลจากการนี้ ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมในทางอาญาของประเทศไทย ไปสู่การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา เช่นเดียวกับนานาประเทศ¹ โดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญามีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 นั้น ได้ยอมรับเอาแบบอย่างของอังกฤษมาใช้ และใช้ต่อเนื่องมาจนถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478² ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าในปัจจุบันวิธีพิจารณาความอาญาของไทยดำเนินตามระบบกล่าวหา

ดังนั้น ในปัจจุบันฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจึงไม่ถือว่าเป็น "กรรมในคดี" อีกต่อไป แต่เป็น "ประธานในคดี" ซึ่งเป็นผู้ร่วมในคดีในฐานะที่เป็น "คน" ไม่ใช่ "วัตถุ" และเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญาที่มีสิทธิต่างๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีชอบ และเมื่อถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นเพียงผู้ถูกหว่ากระทำความผิด ซึ่งยังจะต้องพิสูจน์กันต่อไปในชั้นพิจารณาว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่ สถานะของผู้ถูกกล่าวหาจึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง (Presumption of innocence) โดยศาล หลักการดังกล่าวนี้ ได้ถือเป็นสิทธิพื้นฐานของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ซึ่งมีปรากฏรับรองในเอกสารหลายแห่งด้วยกัน คือ

¹ คณิศ ๗ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา", นิติศาสตร์, หน้า 135-136

² หุยก แสงอุทัย, "บันทึกเรื่องคำพิพากษาศาลฎีกาหมู่เกี่ยวกับฟ้องเคลือบคลุม" บทบัญญัติ, เล่ม 12 พ.ศ. 2484, หน้า 399 และดู ฤทธิผล พลวัน, "บทบาทของพนักงานอัยการในการเป็นโจทก์", วารสารอัยการ 6 (กุมภาพันธ์ 2526), หน้า 26

ปฎิญญาสาถกถว่าก้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11(1)

ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 27

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นนำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย

หลักการที่ให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นี้ เป็นหลักการที่แสดงถึงสถานะของผู้ถูกกล่าวหา ในอันที่จะได้รับการกระทำต่ออย่างคนบริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่ออย่างผู้กระทำความผิดมิได้ หลักการนี้ได้ส่งผลไปถึงหลักการอื่นๆ กล่าวคือ ถือเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ถ้าเกิดกรณีเป็นที่สงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ ก็ต้องยกประโยชน์ให้แก่จำเลยไป (In Dubio Pro Reo) และตรามโคที่ยัง ไม่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ต้องถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ แม้จะเป็นที่เห็นได้ว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำ

¹ วีระ โฉจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 94

ฉีกก็ตาม¹ หลักการนี้จึงถือเป็นหลักการสิทธิเสรีนิยมในกฎหมายอาญาว่า ในทุกชั้นตอนของผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ถูกพิจารณา ผู้ถูกตัดสิน และผู้ถูกลงโทษ สิทธิของบุคคลเหล่านั้นจะต้องได้รับการเอาใจใส่ที่จะปกป้อง และข้อสมมุติฐานที่ว่า ทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จะต้องถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่นำมาใช้² ในการให้ข่าวหรือเสนอข่าวคดีอาญาต่อประชาชน ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นี้ได้ ดังจะกล่าวให้เห็นต่อไป

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง และเป็นสิทธิพื้นฐานของบุคคลซึ่งถูกฟ้องกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งอาจได้รับผลกระทบอย่างมากจากการให้ข่าวหรือเสนอข่าวคดีอาญาก็คือ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียง (right to fair trial) . โดยบทบัญญัติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และในรัฐธรรมนูญของนานาประเทศ ต่างได้บัญญัติยอมรับที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวนี้แก่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ในรายละเอียดดังนี้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10

ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มทีในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาญาใดๆที่ตนถูกกล่าวหา³

¹ โภคิน พลกุล, "รัฐธรรมนูญไทยกับหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย", นิติศาสตร์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2527, หน้า 112

² มรธา วัชนะชีวะกุล, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาเปรียบเทียบ (อักษำเนา), กรุงเทพฯ:ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524, หน้า 45

³ วีระ โดจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน, หน้า 93

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา บทแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6

บุคคลที่ถูกฟ้องในคดีอาญาจะได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและรวดเร็ว โดยถูกชนที่มีความเที่ยงธรรมในมลรัฐและจังหวัดที่ความผิดเกิดขึ้น...¹

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น แสดงถึงการรับรองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียง ซึ่งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10 ถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่นานาประเทศควรให้ความคุ้มครอง ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิดังกล่าวนี้ไว้ในบทรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 (Sixth Amendment) โดยถือว่าเป็นสิทธิมูลฐานที่ได้รับความคุ้มครองโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 (Fourteenth Amendment) ซึ่งมีผลใช้บังคับกับวิธีพิจารณาความอาญาทั้งของมลรัฐและรัฐบาลกลาง²

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเที่ยงธรรม (right to fair trial) นี้ ถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่เด็ดขาดของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่า กระทำ ความผิดอาญา เพื่อคุ้มครองให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้บริสุทธิ์ และสิทธิดังกล่าวนี้ ก็ไม่อาจจะทำให้ลดน้อยถอยลงไปได้ ถึงแม้ว่าจะมีพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาานั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม³

¹ ทวงจิกต์ ก่าประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น, หน้า 106

² วิสาร พันธนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา", กฎหมาย 25 (กันยายน-ตุลาคม 2521), หน้า 43-48 และดู กิติ Chambers V. Florida, 309 U.S. 227, 238 (1939)

³ American Jurisprudence (Vol.21), New York, The Lawyers Co-operative publishing Co., Rochester, 1981, p. 272

ในสหรัฐอเมริกา สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดี โดยเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียง ถือเป็นหลักการสูงสุดในการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ไม่เพียงจะต้องค้นหาความจริงภายในขอบเขตของกฎหมายเท่านั้น แต่ยังจะต้องรับรองด้วยว่า ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความเที่ยงธรรม¹ การพิจารณาคดีด้วยความเที่ยงธรรมในที่นี้หมายถึง การพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาและลูกขุนที่ปราศจากอคติ ความลำเอียง มีความซื่อสัตย์สุจริต ในบรรยากาศของการพิจารณาที่สงบเรียบร้อย² การชี้ขาดแห่งคดีอาญาจะต้องอาศัยความจริง และความจริงที่จะนำมาชี้ขาดได้นั้นจะต้องเป็นความจริงที่ได้มาโดยชอบด้วยกระบวนการ³ ด้วยพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงแห่งคดีนั้นภายในขอบเขตของกฎหมาย ปราศจากอิทธิพลหรือผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความมีอคติ (prejudice) ต่อผู้ถูกกล่าวหา⁴ การเคยกระทำความผิดมาก่อนจะยกเอามาเป็นเหตุชี้ขาดคดีหลังไม่ได้

ในคำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐอเมริกาหลายคดีก็ได้อาศัยความระคายเคือง (annoyance) ทั้งการให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่⁵ และการเสนอข่าวคดีอาญาของสื่อมวลชน และชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม ในคดีที่จำเลยอ้างว่าไม่ได้รับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาพิพากษา ความมีอคติ (prejudice) ของผู้พิพากษาและคณะลูกขุนมักจะถูกหยิบยกขึ้นเป็นข้อสันนิษฐาน⁶ ซึ่งหากมีน้ำหนักเพียงพอชี้ให้เห็นว่าการให้ข่าว

¹Ibid., p. 272

²Ibid.

³คดีเท ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 3

⁴Luder and Gilbert, Corpus Juris Secundum (Vol.23), p. 829

⁵คดี Strohle v. California 343 U.S. 181 (1952)

⁶American Jurisprudence (Vol. 21) p. 272

คดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการข่มขู่ มีอิทธิพล ก่อให้ผู้พิพากษาหรือคณะตุลาการเกิดความมีอคติในการพิจารณาพิพากษาคดี ก็จะต้องว่าเป็นการปฏิบัติสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม¹ และถือว่าเป็นการพิจารณาคดีที่ผิดพลาด (mistrial) ซึ่งศาลจะมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีใหม่² อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแน่ชัดที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ทรัพย์สิน ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้จะไม่ถูกกระทบกระเทือนและรับโทษทางอาญา จนกว่าข้อกล่าวหาจะได้รับการพิจารณาคดีโดยกระบวนการยุติธรรม³ ปราชญ์จากความเชื่อคัมภีร์ของศาลที่มีต่อผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องของบันทึกทางคดี (criminal record) ลักษณะนิสัย (character) ทรัพย์สิน (wealth) สถานะความเป็นอยู่ (station in life) เชื้อชาติหรือสีผิว (race or color) ลักษณะของอาชญากรรม (nature of crime) และการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของมณฑลมหาชนในเรื่องที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิด⁴ (the existence of publice sentiment with respect thereto) เป็นกัน และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเที่ยงธรรมนี้ ก็ไม่จำกัดเฉพาะสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น พนักงานอัยการ ทนายจำเลยก็ได้รับประโยชน์และมีสิทธิดังกล่าวนี้ เช่นเดียวกัน⁵

¹ Ibid., p. 273

² Luder and Gilbert, Corpus Juris Secundum(Vol.23), p. 838-839

³ Perter W. Lewis, Criminal Procedure : the Supreme Court's view-case, Minnesota (st. Paul, West Publishing Co., 1979), p. 539

⁴ Luder and Gilbert, Corpus Juris Secundum (Vol.23), p. 831

⁵ American Jurisprudence (Vol.21), p. 272

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สามยังคงอยู่ในปัจจุบัน ได้บัญญัติถึงสิทธิต่างๆและให้หลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาอยู่หลายประการ แต่ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการบัญญัติถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมแต่อย่างใด และหากจะเปรียบเทียบกับบทรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 ของสหรัฐอเมริกา ก็คงจะมีแค่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มาตรา 35 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์ที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลทั้งกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ พอจะเทียบเคียงได้กับบทรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 (Sixth Amendment) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งบัญญัติรับรองถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมไว้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ฉบับที่สามยังคงอยู่ในปัจจุบันหาได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิดังกล่าวนี้ไม่ และแม้แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 ก็ไม่ได้กล่าวถึงแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวนี้ก็ยังคงถือว่าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้รับการยอมรับความสำคัญกันมานานในประเทศ แม้จะไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม

ทั้งที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในปัจจุบันฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ไม่ได้ถือว่าเป็น "กรรมในคดี" อีกต่อไป แต่มีฐานะเป็น "ประชาชนในคดี" ซึ่งเป็นผู้ร่วมในคดีในฐานะที่เป็น "คน" ไม่ใช่สัตว์ และทรงไว้ซึ่งสิทธิต่างๆในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ รัฐซึ่งมีหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม การดำเนินคดีอาญาของรัฐก็ต้องกระทำโดยการเคารพในเกียรติภูมิของมนุษย์ชาติของผู้ถูกกล่าวหาคด้วย¹ เพราะถือ

¹ คณิต ๗ นคร, "ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา", บทบัญญัติ, หน้า 15

ว่า เกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งหรือรูปการอันหนึ่งของ เกียรติภูมิของมนุษยชาติ

ที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์¹ ทั้งบทบัญญัติในปรัชญาสาขาคว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและในรัฐธรรมนูญของนานาประเทศต่างก็บัญญัติรับรองถึงหลักการนี้

ปรัชญาสาขาคว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมา มีอิสระและความเสมอภาคกันใน เกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ

ข้อ 6 บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่ง

ข้อ 7 ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปรัชญาและจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติทั้งกล่าว²

รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มาตรา 1

1) เกียรติภูมิของมนุษย์จะละเมิดมิได้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งหลายของรัฐที่จะคงเคารพและปกป้อง เกียรติของมนุษย์

2) คนชาวเยอรมันยอมรับว่า สิทธิมนุษยชนที่จะละเมิดไม่ได้ และที่จะโอนไม่ได้ เป็นพื้นฐานของทุกประชาคมของสันติภาพ และของความยุติธรรมในโลก

3) ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ หวังเคารพสิทธิบุคคลฐานทั้งมวลต่อไปนี้ เสมือนหนึ่งเป็นกฎหมายที่ไ้บังคับได้³

¹ คณิศ ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 43

² วีระ โฉจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน, หน้า 91-92

³ สภาวิจัยแห่งชาติ, รัฐธรรมนูญนานาชาติ, (กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ, 2516), หน้า 44

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในสิทธิเกียรติคุณ ชื่อเสียงของมนุษยชาติที่ทุกคนมีอยู่ เนื่องจากความเป็นมนุษย์ มีอิสระและความเสมอภาคในเกียรติศักดิ์และสิทธิ มีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือ และได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายที่เท่าเทียมกัน¹

เกียรติคุณ เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติยศ ความมีหน้ามีตา การเป็นที่เชื่อถือ มนุษย์ทุกคนมีเกียรติโดยสมบูรณ์ความเท่าที่ยังไม่ถูกลบหลู่ การลบหลู่ย่อมทำให้ค่าที่ยอมรับนับถือลดน้อยถอยลง คำว่า "เกียรติคุณ" นี้ มักเรียกรวมกันไปกับคำว่า "ชื่อเสียง" (honour) ซึ่งหมายถึงค่าหรือราคาที่มีมนุษย์มีอยู่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางสังคมหรือศีลธรรม² การทำให้คนทั้งหลายลดหย่อนหรือขาดความนิยม หรือหมดความเชื่อถือในตัวบุคคล หรือทำให้บุคคลทั้งหลายเป็นปรปักษ์ต่อบุคคลนั้น ย่อมเป็นการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ เพราะทำให้ค่าหรือราคาของบุคคลนั้นในทางสังคมหรือศีลธรรมหมดไปหรือลดน้อยถอยลง การให้ข่าวคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็อาจส่งผลกระทบต่อเกียรติคุณ ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหาได้

2.3.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิหรือประโยชน์ของบุคคลอื่นๆ

นอกเหนือจากสิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหา ที่อาจได้รับผลกระทบดังกล่าวแล้วข้างต้น ก็ยังมีสิทธิหรือประโยชน์ของบุคคลอื่นๆ ที่อาจได้รับผลกระทบจากการให้ข่าวหรือเสนอข่าวคดีอาญา เช่น

ก. สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหาย

สิทธิของโจทก์หรือผู้เสียหายประการสำคัญ และอาจได้รับผลกระทบจากการให้หรือเสนอข่าวคดีอาญา เช่น เกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ทั้งกล่าวมาแล้วก็คือ สิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณ ซึ่งจะไต่พิจารณาวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อไป

¹ คดี ก. น. น. น. กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 12

² วารีย์ นาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง จากมิควรรู้, (กรุงเทพฯ: มงคลการพิมพ์, 2518), หน้า 155

ข. สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐ

สิทธิหรือประโยชน์ของรัฐที่อาจได้รับผลกระทบจากการให้ชาวต่างชาติ ในส่วนนี้มีความสำคัญยิ่งในด้านการรักษาความมั่นคงเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ โดยเหตุที่ข้อมูลข่าวสารบางอย่าง มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานของรัฐ และไม่อาจที่จะเปิดเผยได้เนื่องจากอาจกระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นเอง อันอาจกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปกปิดข้อมูลข่าวสารบางประการ ไม่อาจเปิดเผยได้ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งที่ประชาชนทุกคนรวมทั้งสื่อมวลชน จะต้องช่วยกันจรรโลงให้คงอยู่ต่อไป

ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) แต่เดิมเข้าใจว่าหมายถึงความมั่นคงทางทหาร แต่ในปัจจุบันนี้ยอมรับว่า ความมั่นคงแห่งชาติเป็นกิจการที่กว้างขวาง เกี่ยวข้องกับกิจการอื่นๆของประเทศมากมายหลายสาขา กิจการที่สำคัญได้แก่ การป้องกันประเทศทั้งภายในและระหว่างประเทศ การเศรษฐกิจ การสังคมจิตวิทยา การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน เป็นต้น กิจการเหล่านี้ล้วนเกี่ยวพันสัมพันธ์กันเสริมซึ่งกันและกัน¹ และอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความมั่นคงแห่งชาติ (Nation Security) หมายถึง สภาวะเกี่ยวกับการสร้าง รักษา ป้องกันชาติ บ้านเมืองให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยมีเอกราชอธิปไตย ปลอดภัยจากการถูกคุกคามทั้งภายในและภายนอก²

คำว่า "ความมั่นคง" นั้น มาจากภาษาอังกฤษว่า Security ซึ่งมีความหมายสองแง่ คือ

¹ อภิชาติ วีระชาวง, "ความมั่นคงแห่งชาติ", หนังสืออนุสรณ์ประจำปีของสมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, หน้า 139-140

² กร นามภูษุ, "สื่อมวลชนกับความมั่นคงของประเทศ", นิเทศสาร 5 (กุมภาพันธ์ 2520), หน้า 34

แง่ที่หนึ่งหมายถึงความปลอดภัย ซึ่งภาษาไทยก็แปลคำว่า
ว่าปลอดภัยมานานแล้ว ความหมายในแง่นี้จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัย หรือ
การรักษาความปลอดภัย

แง่ที่สองหมายถึงความมั่นคง ซึ่งหนักแน่นกว่าความปลอดภัยธรรมดา
เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาติและความปลอดภัยของชาติ เช่น ความมั่นคงแห่งชาติ (National
Security) สภากความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Council)

สำหรับประเทศไทย ในเรื่องการรักษาความลับอันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่ง
ชาติ ยึดถือตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 ซึ่งได้
กำหนดชั้นความลับของทางราชการไว้ 4 ชั้น คือ ลับที่สุด (Top Secret) ลับ
มาก (Secret) ลับ (confidential) และปกปิด (Restricted) และได้
กล่าวถึงความหมายของความลับของทางราชการไว้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าหมายถึง
เรื่องที่ไม่พึงเปิดเผยให้ผู้ที่ไม่มีความจำเป็นต้องทราบ หากเปิดเผยหรือทำให้ความลับของทาง
ราชการทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหล ก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ
หรือเกียรติภูมิของประเทศชาติหรือพันธมิตร หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัย
หรือความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติ หรือเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในราช
อาณาจักร

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของความมั่นคงแห่งชาติแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็น
เรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความอยู่รอดของรัฐหนึ่งๆ การรักษาความลับในชั้น
ข้อมูลข่าวสารอันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่โดยเหตุที่ยากที่จะกำ
หนดลงไปโดยแน่นอนว่ากรณีใด หรือเรื่องใดเป็นเรื่องหรือกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง
แห่งชาติ ดังนั้น จึงไม่อาจกำหนดไว้ล่วงหน้าให้แน่ชัดว่า กรณีใดถือได้ว่าเป็นเรื่อง
เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ จึงต้องพิจารณาคำความเหมาะสมประกอบพฤติการณ์
แวดล้อมเป็นกรณีๆ ไป การให้ข่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา หรือการพิจารณาคดีอาญา
ก็อาจเป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจน
จนการดำเนินงานของเจ้าพนักงานที่เป็นผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายได้ จึงจะ
กล่าวต่อไปในบทที่ 3